HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והא קא משמע לן. מתני' דאפי' במקום שנוטלין שכר וכו'. ולהכי לא ילמדנו מקרא דהואיל ושרי למשקל שכר אם מלמדו בחנם מהני ליה מן השכר שהיה לו ליתן: **רב אמר.** מאי טעמא התירו למשקל שכר מן המקרא מפני שאין נוטלין שכר וליטול שכר אפי' על המקרא מיהו יש מקומות שמחמירין על עצמם שלא ליטול שכר שימור שמשמרין כדי שלא יבא ליטול מן המדרש ובאותן מקומות אפילו מקרא יכול ללמדו שהרי מכיון שהחמירו על עצמן למצוה אינן רשאין ליטול שכר והוה ליה מקרא כמדרש לכל המקומות אלא דמתני' מתוקמא במקום שנוטלין שכר על המקרא כלומר שלא החמירו על עצמן ואפילו באותו מקום על המקרא דוקא הוא דשרי למשקל ומש"ה לא ילמדנו דכיון שנוטלין עליה שכר אם מלמדו בחנם נמצא מהנהו אבל על המדרש לא שרי למשקל דמדינא אסור כדמפרש ואזיל מדרש בחנם לא מהני ליה ולא מידי דאגרא לא מחייב ביה ולימוד גופיה נמי לאו הנאה הוא דמצות לאו ליהנות נתנו: **ולענין הלכה** קיימא לן הכי דעל המדרש לא שרי למשקל מיהו ה"מ שכר לימוד אבל אגר בטלה שרי והכי איתא בירושלמי[ד] דגרסינן התם יכול אף על מקרא ותרגום כן ת"ל חוקים ומשפטים[ה] חוקים ומשפטים אתם מלמדים בחנם ואי אתם מלמדים בחנם מקרא ותרגום וכן חמי מתניתא נסבין אגריהון אמר ר' יודן בר' ישמעאל שכר בטלן הם נוטלין: **מאי שנא מדרש דלא דלפיב ואותי לוה ה' בעת ההיא.** האי קרא מייתי לאשמעינן דמשם נצטווה ללמוד תורה לישראל: **ובאיב ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה'.** כלומר שצוי ללמוד בחנם דאי

א) **אמר שמואל במקום שנוטלין שכר על המקרא ואין נוטלין שכר על המדרש על המדרש לא שרי ליה למשקל.** נראה בעיני דה"פ מדינא מותר ליטול שכר על המקרא ולא על המדרש כדמפרש ואזיל מיהו יש מקומות שמחמירין על עצמם שלא ליטול שכר אפי' על המקרא

הא קמ"ל דאפילו במקום שנוטלין שכר א[1]על המקרא שרי למשקל על המדרש לא שרי למשקל מאי שנא מדרש דלא דכתיב [1]ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם וכתיב [2]ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' (ו) ג)מה אני בחנם אף אתם נמי בחנם מקרא נמי בחנם רב אמר שכר שימור ורבי יוחנן אמר שכר פיסוק טעמים תנן לא ילמדנו מקרא בשלמא למאן דאמר שכר פיסוק טעמים היינו דלא ילמדנו אלא למאן דאמר שכר שימור גדול בר שימור הוא בקטן קתני אי בקטן אימא סיפא אבל מלמד את בניו מקרא קטן בר בנים הוא חסורי מחסרא והכי קתני לא ילמדנו מקרא בקטן אם היה גדול מלמדו לו ולבניו מקרא מיתיבי [2]תינוקות לא קורין בתחילה בשבת (ז) אלא שונין בראשון בשלמא למאן דאמר שכר פיסוק טעמים היינו דאין קורין בתחילה בשבת אלא למאן דאמר שכר שימור אמאי שונין אין קורין בתחילה בשבת ואמאי שונין בראשון הא איכא שכר שימור דשבת וליטעמיך שכר פיסוק בשבת מי אסור הבלעה היא והבלעה מישראל שרי ד) דתניא השוכר את הפועל לשמור את התינוק לשמור את הפרה לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת לפיכך אם

לא כאשר צוי אמאי קאי דליכא למימר בשכר דהיכי לימא כאשר צוי וכי צוהו בכך לא סגיא דלא ליסקול אגרא וליכא למימר נמי דכאשר צוי הכי קאמר כאשר צוי ולא מעצמי אני אומר דודאי ישראל לא היו מפקפקין בכך דהא כתיב[ו] כך יאמינו לעולם אלא ודאי ה"ק כאשר צוי ללמד בחנם: **מקרא נמי בחנם.** מהאי קרא גופיה: **רב אמר שכר שימור.** דמסתמא לומדי מקרא קטנים וצריכין שימור ומש"ה נהי דאגר לימוד אסור שכר שימור שרי: **ורבי יוחנן אמר שכר פיסוק טעמים.** שמלמדין להם טעמים דלאו מדאורייתא נינהו הלכך לא הוו בכלל חוקים ומשפטים. ואיכא בין רב לרבי יוחנן ללמד מקרא לגדול דלא בעי שימור דלרב אסור דסל"ל דפיסוק טעמים דאורייתא ורבי יוחנן שרי משום שכר פיסוק טעמים. הלכך לענין הלכה כיון דקיי"ל דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן נקטינן דאפי' מגדול שרי ליטול שכר על המקרא וכן הם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות נדרים: **מנן לא ילמדנו מקרא וכו' אלא למאן דאמר שכר שימור [גדול בר שימור] הוא.** והא איהו נטר נפשיה: **בקטן.** דהוי האי מודר קטן. דאף על גב דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו אפילו הכי לא ספינן ליה בידים וכשמלמדו הרי הוא מהנהו: **ואם היה גדול מלמד לו ולבניו מקרא.** לו דלא בעי שימור לבניו נמי אע"ג דבעו שימור לא מתסר טפי מזן את בניו ואת בנותיו: **מיתיבי תינוקות לא קורין בתחילה בשבת.** מה שלא קראו מימיהם אלא שונין בראשון אם קראו פעם ראשונה לפני השבת שונין אותו בשבת אע"פ שהיא חזרה ראשונה: **בשלמא למ"ד שכר פיסוק טעמים היינו דאין קורין בתחילה בשבת.** לפי שעיקר השכר אינו אלא על השימור וכי היכי דאיכא שימור בתחילה הכי נמי איכא שימור כששונין: **הבלעה היא.** שמבליע שכר יום השבת בכולל שכר שאר הימים: **לשמור את הפיונו.** שהיו מגדלין תינוקות בחצרות הבנויות על גבי הסלע מפני קבר התהום כדי שימלאו מים מן המעיין לקדש אפר הפרה: **לשמור הפרה.** פרה אדומה: **את הזרעים.** לצורך עומר היו משמרין אותם קודם הבאת העומר. הכי מפרש לה רש"י ז"ל בפרק הזהב (ב"מ דף נח.): **לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן.** אם

ה) **אמר שמואל במקום שנוטלין שכר על המקרא ואין נוטלין שכר על המדרש.** נראה בעיני דה"פ מדינא מותר ליטול שכר על המקרא ולא על המדרש כדמפרש ואזיל מיהו יש מקומות שמחמירין על עצמם שלא ליטול שכר אפי' על המקרא כדי שלא יבא ליטול מן המדרש ובאותן מקומות אפילו מקרא יכול ללמדו שהרי מכיון שהחמירו על עצמן למצוה אינן רשאין ליטול שכר והוה ליה מקרא כמדרש לכל המקומות אלא דמתני' מתוקמא במקום שנוטלין שכר על המקרא כלומר שלא החמירו על עצמן ואפילו באותו מקום על המקרא דוקא הוא דשרי למשקל ומש"ה לא ילמדנו דכיון שנוטלין עליה שכר אם מלמדו בחנם נמצא מהנהו אבל על המדרש לא שרי למשקל דמדינא אסור כדמפרש ואזיל הלכך כי מלמדו מדרש בחנם לא מהני ליה ולא מידי דאגרא לא מחייב ביה ולימוד גופיה נמי לאו הנאה הוא דמצות לאו ליהנות נתנו: **ולענין הלכה** קיימא לן הכי דעל המדרש לא שרי למשקל מיהו ה"מ שכר לימוד אבל אגר בטלה שרי והכי איתא בירושלמי[ד] דגרסינן התם יכול אף על מקרא ותרגום כן ת"ל חוקים ומשפטים[ה] חוקים ומשפטים אתם מלמדים בחנם ואי אתם מלמדים בחנם מקרא ותרגום וכן חמי מתניתא נסבין אגריהון אמר ר' יודן בר' ישמעאל שכר בטלן הם נוטלין: **מאי שנא מדרש דלא דלפיב ואותי לוה ה' בעת ההיא.** האי קרא מייתי לאשמעינן דמשם נצטווה ללמוד תורה לישראל: **ובאיב ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה'.** כלומר שצוי ללמוד בחנם דאי

ו) **מה אני בחנם אף אתם נמי בחנם.** [תוספתא דשבת פי"ח תוספתא ב"מ פ"ח], ז) [שיך לדף לו:], ד) [פ"ד ה"ג], ה) [דברים ד], ו) [שמות יט],

הגהות הב"ח

(א) גמ' כאשר צוני ה' אלהי מה אני: (ב) שם בתחילה בשבת אבל שונין בראשון: (ג) רש"י ד"ה רב אמר וכו' קמהני ליה השכר: (ד) ד"ה ר' יוחנן וד"ה בקטן משום דקא מהני הד"ל השכר הס"ד ותיבת בקטן נמחק: (ה) ד"ה תניא וכו' בקטן קתני משום: (ו) ד"ה הבלעה היא ומיהו אי אי כל"ל ותיבת כדקתני נמחק:

מוסף רש"י

טעמים. הנגינות קרוין טעמים (מגילה ג.) נגינות טעמי מקרא של תורה נביאים וכתובים, בין במיקוד שבספר בין בהגבהת קול ובגלגול נעימות הנעימה של פסטא ולרגא ושופר מהפך (ברכות סב.). **השוכר את הפועל.** גזבר של הקדש ששכר פועל משל הקדש (ב"מ נח.). **לשמור את התינוק.** שלא יטמאו, שהיו מגדלין אותן לפרה בחצרות הבנויות בסלעים ותחתיהן חלל, כדאמרינן בסוכה בהיכלו תחת המטה (כא.) לפי שעשו מעלה בהכן השורף את הפרה שתהא פריסתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעה כדאמרינן בסדר יומא (מ:) והתינוקות הללו שלא נטמאו מעולם ממלאים מים למקדשין ומזין עליו כל שבעה (ב"מ נח.). **לשמור את הפרה.** אדומה, שלקחוה ושומרין אותה שלא תיפסל בעליית עול או במום (שם). **לשמור את הזרעים.** שלא המבכרת חרוצה לעומר קודם הפסח שבעים יום, כדאמרינן במנחות (פה.) אי נמי בשביעית, ספיחים לעומר ושתי הלחם (ב"מ שם). **אין נותנין לו שכר שבת.** אם שכיר יום הוא (שם).

פירוש הרא"ש

במקום שנוטלין שכר על המקרא. ואם היה מלמדו בחנם הרי הוא מוחל לו על השכר ומהנהו: **מאי פסקא.** שלעולם נוטלין שכר על המקרא ולא על המדרש ולא קתני חיפכא: **מה אני בחנם.** לוה אותי ללמד אתכם בחנם כמו שהוא למדני בחנם: **שכר שימור.** נוטלין על נעריר קטנים הלומדים מקרא לשמרם שלא יצאו בהתוכות ובשוקין ויזיקו ויחנכו לדברים רעים: **שכר פיסוק טעמים.** לנגן המקרא בהלכתן ולאו דאורייתא הוא ושרי ליטול שכר עליו: **לא ילמדנו מקרא.** בקטן אם הדיר קטן הנאה ממנו: **אם** היה גדול מלמד לו ולבניו מקרא. לו משום דגדול הוא ולא בעי שימור ואין נוטלין עליה שכר ולבניו משום דמצוה קנביד (ולא) [גי' רש"ל אפי'] בעי שימור ולא מהני ולא מידי: **היינו דאין קורין בתחילה.** משום דאסור ליטול שכר בשבת אבל שונין שכבר ידעו בפעם ראשונה פיקוח הטעמים ועל שאר הלימוד אינו נוטל שכר אלא למאן דאמר שכר שימור אמאי אין קורין בתחילה ואמאי שונין דמה לי פעם ראשונה ומה לי פעם שניה לעולם שימור איכא: **לשמור את התינוק.** מלרות היו בירושלים ומגדלין בהם תינוקות למלאות מים להזות על ההכן השורף את הפרה: **לשמור את הפרה.** פרה אדומה לשמרה שלא יעלה עליה עול: **לשמור את הזרעים.** שהה המבוכלת שומרין אותה לצורך העומר ושתי הלחם:

עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"ו מהל' ת"ת הל' ז ופ"ו מהלכות נדרים הל' ז סמג עשין יב וסמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רכז סעיף ב וסי' רמה סעיף ו [וסי' רמו סעי' ה]:

לא ב מיי' פ"ב מהל' ת"ת הל' ב טוש"ע י"ד סימן רמה סעיף יד:

לב ג מיי' פ"ו מהל' שבת הל' כה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שו סעיף ד:

תורה אור השלם

1. וְאֹתִי צִוָּה יְיָ בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשֹׂתְכֶם אֹתָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: דברים ד יד
2. רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְיָ אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: דברים ד ה

תוספות

הא קמ"ל דאפילו במקום שנוטלין שכר על המקרא וכו'. מפקת ואזיל טעמא דמה מי בחנם דכתיב ראה למדתי אתכם ומקפמא משם לא נטל שכר מישראל שעשיר היה: **שכר שימור.** שמשמר מלמד תינוקות שלא יצאו אחר ותנה אבל מדרש אינו צריך ללמוד כ"א לגדול שאינו צריך שימור כגן עשר למשנה: **שכר פיסוק טעמים.** וסבר דפיסוק אינו צריך אלא מדרבנן ולא שייך לומר מה מי בחנם אף אתם בחנם: גדול בר שימור הוא. משמע ליה דמתמיהי מייני אף בגדולים: חסורי מיחסרא והכי קתני. וה"פ לא ילמדנו מקרא ברגיל ללמוד מקרא דהיינו קטן אבל מלמד הוא בניו מקרא אם רצוי לבנים: אין קורין בתחילה בשבת. מפני עוגג שבת: אבל שונין בראשון. פירוש יכולין לחזור חזרה ראשונה בשבת: היינו דאין קורין בתחילה. מפני שמסתכר בשבת ומתחי כמקרא וממכר אבל שונין בראשון דכיון דלימדו זו מעכב שבת יודעין אותו מעכב שבת: ואי משום שכר שימור אמאי שונין בראשון. הא איכא שכר שימור: הבלעה היא. ששכר שבת נבלע ולא מיחזי כמקרא וממכר שפוסק לו כך לחצי שנה: לשמור את התינוק. לצורך מי מטמא: לשמור הזרעים. לצורך